

Fylkesmannen i Vest-Agder

Samfunnsavdelingen

Saksbehandler: Wenche Irene Løland
Tlf.: 38176761

Deres ref.: 201003502-/LFO Vår dato: 11.11.2010
Vår ref.: 2010/5138 Arkivkode: 622

Barne- likestillings- og inkluderingsdepartementet
Postboks 8036 Dep
0030 Oslo

BARNE-, LIKESTILLINGS- OG INKLUDERINGSDEPARTEMENTET	
Arkivkode:	410.0
Dato:	12/11-2010
Saksnr:	2010/03502

Høring; Forslag til revidert forskrift om rettigheter og bruk av tvang under opphold i barneverninstitusjon -023

Fylkesmannen i Vest-Agder viser til høringsbrev fra Barne-likestillings- og inkluderingsdepartementet datert 17.08.10 i forbindelse med forslag til revidert forskrift om rettigheter og bruk av tvang under opphold i barneverninstitusjoner.

Fylkesmannen vil innledningsvis bemerke at den mer systematiske oppbygningen av forskriften som er foreslått, der blant annet begrepsbruk er drøftet inngående, er nødvendig og viktig.

Departementet forutsetter i høringen på s 5 at de ansatte ved institusjonene er seg sitt ansvar bevisst og utøver skjønn i forhold til rettighetsforskriften på en god faglig og etisk måte. Forskriften er i dag preget av til dels vage og skjønsmessige begrep som for institusjonene har vist seg å være vanskelig å tolke.

Fylkesmannen har holdt kurs i rettighetsforskriften høsten 2010 for alle ansatte på statlige og private institusjoner og har fått god dialog og mange innspill. Fylkesmannens bekymring knytter seg ikke til de protokollene vi leser på tilsynsbesøk og de protokollene som blir innsendt som klager, men alle daglige situasjoner der ansatte skal utøve et skjønn. Det kan synes som om enkelte institusjoner opplever at utfordringene er større enn redskapene de har til rådighet i forskriften. Mange institusjoner er i dag tilbakeholden med å utøve daglig omsorg i frykt for at dette medfører brudd på rettighetsforskriften. Dette resulterer blant annet i at en del barn og ungdommer ikke får et godt nok skoletilbud. Fylkesmannen har hatt en rekke tilsynsbesøk der de ansatte ikke får sendt ungdommene på skole. Fylkesmannen vurderer at dette til dels skyldes for liten kunnskap om hvilke tiltak som kan settes inn og en frykt for å overprøve ungdommene. For mange ungdom på institusjon er nettopp klare rammer og trygge voksenpersoner det som har manglet i livet deres. Når disse rammene ikke blir satt, opplever ungdommene at atferden deres ikke blir korrigeret og at de ansatte ikke bryr seg. Situasjonen kan for noen ungdommer minne om den de er kjent med fra hjemmet.

Noen institusjoner har imidlertid valgt å tolke forskriften mer aktivt og har laget egne interne instruksjoner for at de ansatte skal ha "knagger" når de skal foreta konkrete vurderinger. Dette har i noen tilfelle resultert i at interne tolkninger blir oppfattet som en regel man ikke kan fravike.

Fylkesmannen ønsker derfor at det blir tydeliggjort i revidert forskrift at det er institusjonenes ansvar å ha tilstrekkelig kunnskap om forskriften til å kunne ivareta ungdom på institusjon. Dette innebærer at de ansatte må ha en tilstrekkelig fagkunnskap/erfaring og at manglende kunnskap er brudd på forskriften. Fylkesmannen vurderer at den faktiske fagkunnskapen på

institusjonene i dag ikke er i samsvar med de krav forskriften stiller til blant annet bruk av skjønn.

Fylkesmannens tilsynsfunksjon vil ikke være omfattende nok til å kunne rette opp alle feiltolkninger som oppstår på institusjonene under skjønnsutøvelsen til enhver tid og dette medfører at ungdommens rettsikkerhet ikke er tilstrekkelig ivaretatt.

Det fremgår av høringen på s 6 at forskriften også skal gjelde for ungdom som er idømt fengselsstraff i særlige tilfelle. I praksis har det i Vest-Agder vært et ønske fra politi og påtelemyndighet om å benytte seg av institusjoner både som et varetektssurrogat og som alternativ til soning av fengselsstraff. Det har i disse sakene vært gjort klart fra Fylkesmannens side at rettighetsforskriftens regler skal gå foran premissene satt i dommen. Dette viser seg i praksis å være vanskelig å håndtere. Blant annet vil det i domspremissene ofte være satt vilkår om at ungdommen skal være under bevegelsesrestriksjoner (husarrest) gjennom hele dommen. Selv om Fylkesmannen kan se at premissene er nødvendige vil de iblant være av en varighet som ikke kan hjemles i forskriften. Da skal i realiteten en ungdom på for eksempel 15 år overføres til fengsel. Dette er vanskelig å håndtere for institusjonene og har stor betydning for ungdommene det gjelder. Fylkesmannen vurderer at det må gå klart fram av forskriften hvordan alternativ til fengselsstraff skal sones i barneverninstitusjon eller at denne muligheten bortfaller. Det er etter Fylkesmannens vurdering ikke tilstrekkelig å vise til at det ved motstrid er rettighetsforskriftens bestemmelser som gjelder.

Fylkesmannen støtter behovet for å klargjøre/utdype hva som ligger i omsorgsansvaret for den enkelte og hva som skal gjelde for alle på institusjonen. Fylkesmannen mener de eksempler som er gitt er gode og bidrar til å klargjøre grensene.

Fylkesmannen støtter departementets forslag om at det ut fra omsorgsansvaret skal være mulig å sette begrensninger i bevegelsesfriheten utenfor institusjonen. Dette vil være en naturlig konsekvens av at man ivaretar ungdommene og skjerner dem fra uheldig nettverk etc.

Fylkesmannen er noe mer usikker på om virkningen av begrensninger innad på institusjonen for adferdsplassert ungdom vil gi gode resultat. De ungdommene som er negativ påvirkning for andre har ofte et langvarig behov for skjerming som best kan ivaretas i en egen enhet. (enetiltak)

I takt med samfunnsendringene er det viktig at alle elektroniske kommunikasjonsmidler kan inndras når det er behov for dette. I Vest-Agder har man sett at ungdom kommuniserer med hverandre på mange ulike nett og at telefoner er en effektiv måte å samhandle på i et negativt nettverk. Fylkesmannen støtter derfor høringens forslag om å utvide forskriften på dette punktet.

Fylkesmannen støtter videre forslaget om en utvidelse av adgang til kroppsvisitasjon/ransakelse med hensyn til andre skadelige medikamenter.

I forhold til at kroppsvisitasjon også skal kunne omfatte munnhulen vurderer Fylkesmannen at dette er en ytterligere utvidelse av kroppsvisitasjonen slik den praktiseres i dag og Fylkesmannen er ikke enig i at dette nødvendigvis oppleves mindre inngripende enn en avkledning. Fylkesmannen vurderer at det bør fremgå klart at denne form for kroppsvisitasjon kun benyttes der det er begrunnet mistanke om at man oppbevarer ulovlige stoff/skadelige medikamenter i munnhulen slik at det ikke blir del av en standard prosedyre ved kroppsvisitasjon.

Fylkesmannen støtter forslaget om å utvide bestemmelsen om ransakelse til også å gjelde ved begrunnet mistanke om at beboer skjuler tyvegods/andre skadelige medikamenter samt utstyr til rusmidler eller andre skadelige medikamenter.

I forhold til å foreslå et informert samtykke til beboere som ønsker å avlegge frivillig urinprøve under oppholdet støtter Fylkesmannen dette forslaget.

I forhold til formkrav i forskriften ser Fylkesmannen det som hensiktsmessig at det fremgår av hver enkelt bestemmelse hvilke krav som foreligger i forhold til protokollføring, enkeltvedtak og fremleggelse for tilsynsmyndigheten. Fylkesmannen vurderer at dette vil være en klar hjelp for institusjonene noe Fylkesmannen også har vist til innledningsvis i høringsuttalelsen.

Departementet benytter betegnelsen styrer og stedfortreder blant annet i forhold til delegasjonsadgang og i forhold til beslutningsmyndighet som blant annet kroppsvisitasjon og ransakelse. Fylkesmannen vurderer at betegnelsen styrer ikke gjenspeiler den reelle ledelsen ved institusjonen men at styrer ofte er en enhetsleder for flere enheter.

Fylkesmannen vurderer at betegnelsen leder er mer presis og gjenspeiler den faktiske ledelsen på den enkelte institusjon. Fylkesmannen ber derfor om at departementet endrer betegnelsen "styrer" og erstatter denne med "leder" for å få en mer presis beskrivelsen av den faktiske ledelsen ved institusjonene.

Med hilsen

Torhild Tallaksen e.f.
Seniorrådgiver

Wenche Irene Løland
seniorrådgiver